



VAN-İRAN RAPORU

2015

VAN-İRAN RAPORU

TEMEL SOSYAL GÖSTERGELER

İran yönetim şekli cumhuriyettir. 1996 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre toplam nüfusu 55,8 milyon kişidir. 2012 yılı tahmini nüfusunun 78 milyon olacağı varsayılmıştır. Resmi dili farsçadır. Nüfusun %98'i Müslüman'dır. Başkentti Tahran (7,19 milyon nüfus) olan ülkenin başlıca şehirleri; Meşhed (2,59 milyon), İsfahan (1,7 milyon), Tebriz (1.45 milyon), Şiraz (1,2 milyon)'dur. Etnik yapısı %61 İran, %16 Azeri %10 Kürt ve diğer etnik gruplardan oluşmaktadır. Para birimi riyal'dir.

EKONOMİK GÖSTERGELER

İran ekonomisi planlı ekonomi, petrol ve diğer büyük sektörlerde devlet işletmeciliği, köy tarımı ve küçük ölçekli özel işletme ve hizmet yatırımlarının bir karışımıdır. Ekonomik altyapısı son 20 yıl içinde düzenli bir oranda gelişmektedir ancak enflasyon ve işsizlikten etkilenmektedir. 21. yüzyılın başında hizmet sektörü GSMH'da en büyük yüzdeye sahip oldu; hizmet sektörünü madencilik, imalat ve tarım izledi. 2006'da yaklaşık olarak hükümet bütçesinin %45'i petrol ve doğalgaz ödemelerinden ve %31'i vergi ve harçlardan geldi. 2000-2004 arasında hükümet harcamaları yıllık %14'lük bir enflasyon oluşturdu. İran 70 milyar \$'lık döviz rezervinin %80'ini ham petrol ihracatından elde etmiştir. 2007'de GSMH'nın 206 milyar \$ (satınalma gücü paritesi açısından ise 852 milyar \$) veya kişi başına düşen milli gelir açısından 3,160 \$ (satınalma gücü paritesi açısından ise 12,300 \$) İran'ın resmî olarak yıllık büyüme oranı ise % 6. Bu veriler ve çok çeşitli olan ancak küçük ölçekli sanayi yapısı nedeniyle, BM İran'ın ekonomisini yarı-gelişmiş kabul etmektedir.

Tarım, İran'ın geleneksel faaliyetlerinden biridir. Antik dönemde yerleşik düzene geçilmiş olan ülkede doğudan gelen göçebe boylarla yaşanan gerilim ülke tarihinde belirleyici olmuştur. Bugün bile ülkede hâlâ önemli bir nüfusa sahip olan göçebe topluluklar bir sorun kaynağı olarak görülür. Ülkede tarım vadi tabanlarında, plato eteklerindeki vahalarda ve nemli alçak basınç hareketlerine açık yağış alan bölgelerde yapılır. Başlıca tarım ürünleri şekerpancarı, şeker kamışı, pamuk, tütün, pirinç, çay ve tahıllardır; fakat pirinç dışındaki ürünler ihtiyacı karşılamaktan uzaktır.

Hayvancılık da İran'ın önemli ekonomik faaliyetlerinden biridir. Göçebe yaşantısını sürdüren pek çok topluluk geçimini küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğiyle sağlar. İpekböceği ve Hazar kıyısında dünyanın en kaliteli havyarlarının elde edilmesini sağlayan mersin balığı da ülke ekonomisi için önemli hayvanlardan

VAN-İRAN RAPORU

sayılabilir. Zanaatkârlık tarih boyunca İran için önemli olmuştur. Gerek hayvancılık ve ipek üretimine bağlı olarak gelişen halıcılık, gerekse ülkenin geleneksel sanatları sayılabilecek süslemecilik ve tezhip gibi sanatlara bağlı olarak gelişen bakır işlemeciliği, çanak çömlek yapımı gibi el sanatları İran'ın dünyada tanınmasına neden olmuş faaliyetlerdendir. Bunlarla da bağlantılı olarak, küçük ticaret, esnafılık, daha sonra da göreceğimiz gibi, ülkenin sosyo-politik yapısına etki edecek derecede önemli olagelmıştır.

TÜRKİYE-İRAN DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

İran ile 1996 yılında 1 milyar dolar civarında olan dış ticaret hacmimiz 2008 yılı itibarı ile 10 milyar doları aşmıştır. Türkiye aleyhinde seyreden dış ticaret dengesi İran'dan doğal gaz ithalatı ile birlikte son yıllarda daha da artmış ve 2008 yılı itibarı ile 6 milyar dolarında üzerinde gerçekleşmiştir. 2009 yılında küresel ekonomik krizin etkisi ile iki ülke ticaret hacminin yaklaşık 5,5 milyar dolara gerilemekle birlikte kriz etkilerini hızla atlattığı 2010 yılında hacim olarak 10,6 milyar dolar aşılmıştır. 2011 yılında ise 16 milyar dolarlık dış ticaret hacmine ulaşılmasına rağmen iki ülke arasında ki dış ticaret dengesi Türkiye aleyhine ilerlemektedir. 2012 yılında ise 2011 yılına göre ihracatımız %176 oranında artış göstererek 9,9 milyar dolara ulaşmış ithalatımız ise bir önceki yıla göre %3 azalarak 11,9 milyar dolara ulaşmıştır. 2013 yılında, İran ile 4,192 milyar dolar ihracat, 10,38 milyar dolar ithalat yapılmıştır. 2015 yılında ise 3.664 milyar dolar ihracat, 6.096 milyar dolar ithalat gerçekleşmiştir.

SINIR TİCARETİ

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde komşu ülkelerle sınırı bulunan Artvin, Ardahan, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari, Şırnak;Mardin Şanlıurfa, Kilis, Gaziantep ve Hatay illerinde Sınır Ticareti kapsamında ve kurulacak Sınır Ticaret merkezlerinde (STM) yapılacak ve belli kolaylıklardan yararlanacak ihracat ve ithalatı kapsamaktadır. Sınır illerine yönelik sınır ticareti uygulaması ile yöre halkının temel ihtiyaçlarının bir kısmının komşu ülkelere temin edilmesi ve bölgeden ihracatın geliştirilmesi suretiyle dış ticaret alt yapısının ve kültürünün yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

VAN-İRAN SINIR TİCARET GÖSTERGELERİ

Van, Ağrı, Hakkari ve Iğdır illerinin sınır ticareti faaliyetleri için 100 Milyon dolar kota bırakılmıştır. Bu kota dahilinde her bir firmaya 50 bin dolarlık ticaret yapma imkanı sağlanmıştır. Ancak söz konusu ticarete Petrol ve petrol ürünleri, çay, şeker, fındık,

VAN-İRAN RAPORU

Antep fıstığı, canlı hayvan ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, ile kota damping ve sübvansiyona tabi ürünler hiçbir şekilde dahil edilmemektedir.

VAN İLİNDE SINIR TİCARETİ KAPSAMINDA YAPILAN İTHALAT VE İHRACATIN YILLARA GÖRE DAĞILIMI

YILI	İTHALAT TUTARI (DOLAR)	İHRACAT TUTARI (DOLAR)
2004	93.311,04	2.318.354,00
2005	588.791,10	6.975.123,25
2006	222.033,80	6.564.143,74
2007	463.051,54	8.618.430,04
2008	506.206,80	9.908.313,00
2009	1.978.652,86	6.742.964,87
2010	2.762.836,30	13.335.425,67
2011	5.566.157,00	12.122.055,00
2012	1.214.380	4.065.002
2013	14.065.664	23.744.521
2014	18.049.499	17.563.958
2015	13.537.538	14.093.343

KAPIKÖY GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜNDEN SINIR TİCARETİ KAPSAMINDA YAPILAN İHRACAT-İTHALAT EŞYA CİNSLERİ

2015 YILINDA İHRACAT EŞYA CİNSLERİ

Mobilya ve malzemesi, ekin tırmığı, saban yabası, oto yedek parçası, kemer hidrolik sisteminde kullanılan rekor, dirsek, nipel dişli te, MDF, ayakkabı boyası, süngeri, parlatici set, pañç balon, tırpan uyku seti, koyun makası, yapıştırıcı, ayakkabı tabanı, yazma, başörtü cam tepsi setleri, koltuk örtüsü, düğme, yaylık tel, suni deri,

2015 YILINDA İHRACAT EŞYA CİNSLERİ

İnşaat malzemeleri, mobilya sanayi yan ürünleri, sanayi makineleri, orman ürünleri, deri ürünleri, ev alet ve gereçleri,

2015 YILI İTHALAT EŞYA CİNSLERİ

Kivi, karpuz, biber, patlıcan, hurma, pekmez, kuru soğan, karalahana, domates, beyaz lahana

2015 YILI İTHALAT EŞYA CİNSLERİ

Patlıcan, kuru soğan, hurma, ceviz içi, badem içi.

VAN-İRAN RAPORU

VAN İLİNE VERİLEN İTHALAT DEĞER LİMİTİ

ÜLKE İRAN	SANAYİ (1.000 DOLAR)	TARIM (1.000 DOLAR)	ÜRÜN BAZINDA İTHALAT LİMİT ORANI	TOPLAM
2010	39.200	16.800	%5	56 MİLYON DOLAR
2011	25.500	25.500	%5	51 MİLYON DOLAR
2012	25.500	25.500	%5	51 MİLYON DOLAR
2013	25.500	25.500	%5	51 MİLYON DOLAR
2014	25.500	25.500	%5	51 MİLYON DOLAR
2015	25.500	25.500	%5	51 MİLYON DOLAR

VAN İLE İRAN ARASINDA YAPILACAK SERBEST TİCARET MERKEZİNİN ÖNEMİ

Özellikle Van ilinde hayvancılık ve tarım sektörünün önemli bir potansiyele sahip olması nedeniyle sınır ticareti kapsamında başta bu sektörün ayrıntılı tüm ürünleri (gübre, tohum, tarım araç gereçleri, hayvancılık araç gereçleri, nihai ürün) ithalat ve ihracat kapsamına alınabilir.

Ayrıca yapım aşamasında olan tekstil kent faaliyete geçtikten sonra çevre ülkelere yapılacak ihracatta önemli bir unsur olabilir. Çeşitli tekstil ürünleri (iç giyim, giysi, kışlık ve yazlık ürünler, ev tekstil ürünleri, tekstil aksesuarları v.b) dış ticaret kapsamına alınırsa sadece İran değil Irak ve diğer çevre ülkelerle yapılacak ithalat ve ihracat da önemli bir getiri sağlayacaktır.